

13 kirja

Henri Werlingi kirjad
Tartu õdedele 1946–1949

13 kirja

Henri Werlingi kirjad
Tartu õdedele 1946–1949

Tartu 2018

1. rida: Berard Huber, Josef Kartte, Antonino Arata, Eduard Profitlich, Robert Lenzbauer, Tadeusz Kraus
 2. rida: Henri Werling, Methodius Houtkamp, Günter Johannes Stipa, Vincas Dejnīs
 3. rida, taga: Bruno Borucki, Utto Danner, Stanisław Rut, Lukas Maternus, Zacharias Antonisse, Henry Milner, Lucjan Ruzala

Eessõna

Sellest vihkukesest leiate isa Henri Werlingi (1879–1961) kirjavahetuse Tartus töötanud tšehhi nunnadega, mis algab 1946. aasta detsembris ja lõpeb 1949. a septembris. Isa Werling SJ oli pärit Luksemburgist, tuli Eestisse 1923. aastal, teenis Tartu katoliku koguduse preestrina 1923–1930, pärast seda Tallinnas kuni 1945. aastani. Kuna pärast Eesti annekteerimist Nõukogude Liidu poolt 1940. a hindas Püha Tool hädaohtu Eduard Profittliche vabadusele ja elule äärmiselt suureks, määrati isa Werling juba ettevaatavalt Profittliche asetäitjaks juhuks, kui viimane enam oma kohustusi täita ei saa. Kui Profittlich 1941. aasta juunis tõepoolest arreteeriti, sai isa Werlingist ajutine apostlik administraator, st piiskopi asetäitja – *administrator apostolicus ad interim* 1942–1945. Kahjuks küüditati ka tema 1945. aasta augustis ja saadeti asumisele. Kehva tervise tõttu paigutati isa Werling invaliidide majja Melnitšnojes, kuid viidi hiljem üle Kemuli külla Permi (tol ajal Molotovi) oblastis.

1954. aastal lubati isa Werlingil Eestisse tagasi pöörduda, kuid karmi keeluga preestrina tegutseda. 1961. aastal suri ta Esnas.

Kirjadest näeme oma kristlase- ja preestrikutsumusele truuks jäänud inimest, kes püüab kohaneda järjest karmimateks muutuvate elutingimustega, on tänulik väikeste rõõmude eest, kuid tunneb muret kodumaale jäänud misjonikaaslaste pärast ja valutab südant ennekoike selle pärast, et Kristuse sõnumi kuulutamine saaks rasketest oludest hoolimata jätkuda.

Maarja Kaplinski

Henri Werling (1879-1961)

Ůde Salvatora (Božena Bělíková) 1908-2000

6. XII 1946

6 det. 46

n. Цайрааха - Цернышка

Рохонени пайон, Морочоа одо.

Armas Krishuses öde Desukoba

Augusti

Käsi kuul ma sain Teie Käest Kaard, mida
Teie kirjutasite 18. juunil. Ma kirjutasin
Kõbe vastust, kuid seni ei kuulnud enam midagi
Teilt. Loodan süski, et elate veel vanal kohal,
sugugi raskes tingimustes. Ma ei tahaks isale T.
kirjutada, et temale kimbustus ei teha, kuid Teie
Käest võiksin küll ka temale midagi kuulda.

Ma arvan siin juba 16 kuud, ni nimetatud
"imberasulajana" mõistatud sundolukust.

Elu on raske. Ise teema ma ei vii "raskel töö"
teha, lootakse mind "invalideks", ja need saavad
ainult 300 gr. riiva, ja sugi "oktoobrist" saadik meie
enam sugugi lüüa ei näinud. Kartul ja strulaid
on meie igapäevane leib. Tõnneks mind aitaks
Tallinnast raha ja proovidega, muide oleksin
ammee haura läinud. Kuid olen üsna nõrk.

Teie kirjutasite kol kaardid, et tahaksite juhtumisel
mulle ka paki saata. Kuid võib seni Teil ei läinud
korda! Ma lootan sellepärast süia ühe "enpakka"
mis võimalik Teile paki saatmist kuni 8 kilogramm.

Ma palun, kui Teil võimalik, saata mulle
vähemalt kummi või harilikust leivast. Arusaadav,
et ka herned, kummi, jahu j. n. e. asjad mis ei lähe

leel, oleksid mulle ilusaks jõulukingstused.

Paluksin leida ka poeti sisse ike väikse
värviat piltidega püüti- rahvusmuse raamatute
üks või mis keeles (saksa või poola või hõki või inglise)
või teine piltidega. - See 1. korral ja 1. patta, valge stola.

Tuues raamatuid, mis mulle uudest hõltest, võite
mulle saata lähitulevikus kinkimiseks. -
Ma paluksin mõnda saata mulle. - Vene sõda või
võit - püüti väike sõda raamat. 2) inglise keele
grammatika ja sõnaraamat ja lugemik. - See kui selles
keeles end uueks, võiks ka kirjutada Jumala - abiga.
Kustul linnas (Sarepta) & või. - Mõistatusest kätt leida.

Jumal koostab mind sageli palves, kõrgpöial
õuel, kui kõik need hääled, mida peab pöördul oma
sõnaga kuulama, vastavad või aimull nääkavad.
Võibolla, ta kutsut mind varsti oma juure, nagu
juba 25. 30. vanusest meie kulgast. - Kuid jälle
on mul lootus et ma võiksin veel kuuksil preestriks
teguks, ja hääks teha uue agarusega kõike
seda, mis ma enne oma ametis väga leimus
võta või kaunatamatust läbi. - Ma soovitan
omast Teie ja. - ja Teie ja Teie sõprade palveid
ja kuba Teie kõrgle, Teie ka eespool meile
Jumala ves. - Kõrgle kõrgle, kas saate selle kätt. -

Jumalaga, hästi jõulupühi

Teie vana panti. -

(Teie panti. -)

N.B. Pakk. - Nõus kaitse ja vana kaitse
panti. -

6 dets. 46

г. Сайгарка-Чернушка

Фокински район, Молотовск. обл.

Armas Kristuses õde Беликова

Augusti kuul ma sain Teie käest kaardi, mida Teie kirjutasite Petseris 23 juunil. Ma kirjutasin kohe vastuse, kuid seni ei kuulnud enam midagi Teilt. Loodan siiski, et elate veel vanal kohal, olgugi raskeis tingimustes. Ma ei tahaks isale T. kirjutada, et temale kimbatusi ei teha. Kuid teie käest võiksin küll ka temalt midagi kuulda.

Ma istun siin juba 16 kuud, nii nimetatud „ümberasutajana“ mõistatud sunduslikult. Elu on raske. Sest kuna ma ei või rasket tööd teha, loetakse mind „invalideks“, ja need saavad ainult 200 gr. leiva; ja isegi 1 oktoobrist saadik meie enam sugugi leiba ei näinud. Kartul ja sibulaid on meie igapäevane leib. Õnneks mind aitakse Tallinnast raha ja produktidega, muidu oleksin ammu hauda läinud. Kuid olen üsna nõrk.

Teie kirjutasite tol kaardil, et tahaksite juhtumisel mulle ka paki saata. Kuid võib seni Teil ei läinud korda? Ma lisan sellepärast siia ühe „справка“ mis võimaldab teile paki saatmist kuni 8 kilogrammi.

Ma paluksin, kui Teil võimalik, saatke mulle vähemalt kuivakuid harilikust leivast. Arusaadav, et ka herved, kruubi, jahu j.n.e. asjad mis ei rikne teel, oleksid mulle ilusaks jõuluringituseks.

Paluksin lisage ka paki sisse ühe väikese värviliste piltidega piibli-katekismuse raamatukese üks kõik mis keeles (saksa või poola või tšehi või inglise) või teised piibli pildid. – Siis 1 corporale ja 1 palla, 1 valge stola. –

Teised raamatud, mis mitte usulisest sisust, võite mulle saata tähitatud trükitööna banderolis. Ma paluksin nõnda saatke mulle: 1) vene-saksa või vene-prantsuse väike sõnaraamat. 2) inglise keelne grammatik ja sõnaraamat ja lugemik. Sest kui selles keeles end uuendan, võiksin kevadel Jumala-abiga kuskil linnas (Sarapolis või Molotovis) tööd leida. –

Jumal troostib mind sageli palves, kõigepealt öösel, kui kõik need hääled, mida peab päeval oma ümber kuulama, vaikivad või ainult norskavad. Võib olla, ta kutsub mind varsti oma juure, nagu juba 25-30 vanakesi meie hulgast. Kuid jällegi on mul lootus et ma võiksin veel kusagil preestrina tegutseda, ja hääks teha uue agarusega kõike seda, mis ma enne oma ametis vigu teinud viha või kannatamatuse läbi. Ma soovitan ennast Teie ja isa T. ja teiste sõprade palveisse ja luba Teile kõigile, teid ka edaspidi mäletada Jumala ees. – Kirjutage kohe, kas saite selle kirja kätte. –
Jumalaga, häid jõulupühi

Teie vana paater Werling (Генри Ернестович Верлинг)
N.B. Pakk olgu kõvas kartonis ja vana linatükki sisse-õmmeldud.

Кемуль
D. Quinquagesima
27/II

Каллис Ёде

Üleeile sain kätte Teie kirja 29/I kahe kvitungiga. Suur tänu! Õige on Teie kahtlus paki kohta, mida Teie 2/XII saatsite. Sest seni ta ei jõudnud veel Кемуль-isse. Kuna järgmine (21/I) oli mul käes juba 30/I, nagu ma teile kirjutasin 3/II. Tema tuli vist aeroplaaniga Molotovist Fokisse, kuna eelmine läks raudteel. Posti ülem ütles mulle eile, et võin veel oodata järelenõudmisega, sest talvel enne Jõulu tulevat ette, et hilineb transport ühe veel teise asjaga kuni 3 kuud.

Meil oli seni üsna lume- ja tormirkas tali. Lumehangid majade vahel on kohati veel 2 meetrit kõrged. Ma lähen majast välja kahe kepiga, et mitte ei sisse kukkuda. Sest kinni tallatud tee on üsna kitsas, tema kõrval on lumi 1 meeter sügav.

Nüüd näib aga, et kevade on tulemas. Päike paar tundi juba vaatleb rõõmsalt väiksete aknadesse.

Palun tervitage minult armsa Isa T. ja teised sõbrad. Kui juhtub et saate mulle jälle midagi, siis oleksin väna tänulik, kui leiaksite vana nahkvöö oma jaki ümberpanemiseks. Sest minult varastati minu oma, ja siin osta ei saa. – Kaua veel saan siin elada, Jumal teab. No mõtlen, et vähemalt aprilli lõpuni meid hoitakse veel siin. Oremus pro invicem

Teie vana onu HW.

20. IV

Kallis õde Salvator
 20. IV. Ma kirjutasin viimast korda Teile 10/III. Loodan, et olete kätte saanud.
 Täna külastas meid meie komandant Foki'ist. Ta tõi meile uudist.
 Et meie jääme edasi Kemyul'sse. Nii et see projekt, meid kuskile
 invaliidide maija saata, näib on nurja läinud. Kuid tagasisõidust Eesti
 SSR ühtki lootust ei ole. -
 - Lihavõtte pühal üsna vara, et keegi ei võiks takistada, ma tõin
 väikeses toakeses Püha ohvrit Jumalale, Teie kõikide eest. Aprilli
 algusest - Märtsikuu oli selge, kuigi külm - tuli meil uus talv
 lumega. See algab alles täna muutuma hirmsaks poriks, nii et ei või
 veel jalutada. Alles nüüd tulid meile esimesed kuldnokad. - Minu
 reklamatsioonile kadunud detsembris paki kohta ma ei saanud veel
 vastust - Ma loodan et Teie ja isa Taddeuse elu edeneb hästi. Tervisid
 Teile ja kõigile sõpradele.

Кемуль

20/IV

Kallis õde Salvatora

Ma kirjutasin viimast korda Teile 10/III. Loodan, et olete kätte saanud. Täna külastas meid meie komandant Foki'ist. Ta tõi meile uudist. Et meie jääme edasi Kemyul'sse. Nii et see projekt, meid kuskile invaliidide maija saata, näib on nurja läinud. Kuid tagasisõidust Eesti SSR ühtki lootust ei ole. -

- Lihavõtte pühal üsna vara, et keegi ei võiks takistada, ma tõin väikeses toakeses Püha ohvrit Jumalale, Teie kõikide eest. Aprilli algusest - Märtsikuu oli selge, kuigi külm - tuli meil uus talv lumega. See algab alles täna muutuma hirmsaks poriks, nii et ei või veel jalutada. Alles nüüd tulid meile esimesed kuldnokad. - Minu reklamatsioonile kadunud detsembris paki kohta ma ei saanud veel vastust - Ma loodan et Teie ja isa Taddeuse elu edeneb hästi. Tervisid Teile ja kõigile sõpradele.

Jumalaga HW.

Kõige

4/11

Vaga austus 2, armastõde Teidete.

Eile sain Kõige postkondoris 2 Teie
 kirjat pakkhi, mille Teie Tarkust
 saatute 14/12 ja 22/12, hästi kinni,
 käies kaalus.

Kui hea! Mis seal ei ole? Teie
 maustusi, õunad ja muud ka! Ja kui
 maistustega, millele see kottide loomine
 nõu, millele muud nii lihtsasti kaalutud
 olid ja see hea kott! Ja mis veel muu
 elust ja elust, millele ma võin
 selle probleemist (kõikides kaits, ja
 palvetades neid majasid kus elavad need
 inimeste (maailm) ja inimeste, kes
 Täna 11. loomisest, pühast, laulust

oma väikesed toekesed pühad hõltsid,
 •ohverdades sel I^a intentione Teie ja
 paatide Tõduse ja Tõrke Kõrgusele
 Hoidke Teid pühim. Sõda Kõraste oma
 armastuse ja rahva! Andke Teie Teie
 veel palju teha hingede peastumisel! —

— Nüüd on sin lais suvi, Kõraste
 liige Kuni. Selleksaadih Kuni, maie alguse
 suurel linnakangil Kaduud, aitee Kõraste
 Kõraste meel ole some armulid + some
 võhma. Säädi söövad meid praegu
 ära. Peame väikeses, madalas toekeses
 Kõraste Kõraste alalpidama, lühikeses
 suurel Akna, mõte teie, mis on armulid
 80 cm □ suurus, ei või võltselt lühikeses
 Väike Kõraste pühad meid elamist
 Et paatide Tõdusele võime teha
 Teie meel Kõraste sõpradele. Jht

Кемулъ
4/VI

Väga austatud, armas õde Беликова

Eile sain kätte postkontoris 2 Teie ilusat pakki, mida Teie Tartust saatsite 17/V ja 22/V, hästi kinni, täies kaalus.

Kui hea! Mis seal ei olnud? Isegi maiustusi, õunad ja mustikad! Ja kui suurt rõõmust tegi mulle see tsinkplekist nõu, milles munad nii hästi kaitstud olid. Ja see hea kohvi! Ja siis veel need ilusad pildikesed, milledega ma võin jälle juhtumisel (külades käies, ja palvetades neis majades, kus elavad veel usklikud pravoslavlased) inimesi troostida.

Täna SSi Cordis Jesu pühal, lugesin oma väikeses toakeses püha Missa, ohverdades sel I a intentione Teie ja paatri Taddeuse ja Tartu koguduse eest.

Hoidku Teid pühim Süda kõvasti oma armastuses ja rahus!
Andku Ta Teile veel palju teha hingede päästmisel! -

- Nüüd on siin täis suvi, kahjuks liiga kuiv. Sellest saadik kui, mai algusel suured lumehangid kadusid üks kaks kolm! meil oli seni ainult 1 tund vihma. Sääsed söövad meid peaaegu ära. Peame väikses, madalas toakeses kadakasuitsu alalpidama, lahtise ukse juures. Akna, nota bene, mis on ainult 80 cm □ suur, ei või üldiselt lahti teha -

Varsti katsun joonistada meie elamist et paatril Taddeusele rõõmu teha.

Tervisid temale ja sõpradele. HW

Kuupäev 9/VI Kallis või laevaloia.

Tuli saami kiirte. Tuli saami 25.5. mõlemal kausil, 25.5. Kallil oleks võinud kaasa võtta ka 25.5. saami. Saami
asumise (532). Tuli saami 25.5. Kallil oleks võinud kaasa võtta ka 25.5. saami. Saami
süst. Alava see pärast kolmeid del. teel ei lütsinud
nõnda da tuli muu alla 23.5. nagu kogu saami. Tuli
23.5. Vöö oli seal 25.5. Kallil oleks võinud kaasa võtta ka 25.5. saami.
Päev 25.5. (23.5.) tuli püha 3.5. saami. Tuli
ei tule saami del, vaid saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.

Kuupäev 10/VI Kallis või laevaloia. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.

Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.

Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.
Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami. Tuli saami.

ja sama saatus astub nälga ja
võrri. Jõdu ajada

Mu päev algab üle 5 liitrit vett ja lõpetab
9 1/2 liitrit. Päev, keele õppimine, loomade
ja looduse lugemine, natuke aialle, narkoosi
aialle, jalutuskäik, oma keegi muudatamine
kõikvõti kogu päev

Mu suurim keeld on ainult see, et ei
põhi midagi hingi. Kõigeks on loomade
ega, kontakti võimalus sel ajal. Keel vabalt,
keelel on veel midagi sissetulevst sõltuvust,
kuidavad minuga sõbrata ja on
veel enamid sõbrata. Põhja sõbrata.

Kui Kana Jüriat lasub mind veel nendel?
Eks vähemalt kine meid praegu siin

In Te domine spira.

See on tänan Teid ja see Teie armu
hoolde ast. Tänu Teie hoolde Teie!

Tänan kõigile sõpradele

Teie vana onu Jüri

9. VI

Кемуль
9/VI

Kallis õde Salvatora.

Eile sain kätte Teie kirja 25/V mõlema kviitungiga. Küll olen need kaks pakki kätte saanud. Ainult esimene (538), Teilt väljasaadetud 9/IV oli kaua Фоки's sest halva tee pärast hobused sel teel ei liikunud nõnda ta tuli mulle alles 22/V, nagu kirjutasin Teile 23/V. Võõ oli seal sees. Käärid sain juba märtsikuul. Pakk 652 (23/V) tuli juba 3/VI sest nüüd pakid ei lähe Фоки teel, vaid laev laadub neid välja Saigatkas, ja sealt tuleb post 5 korda nädalal Кемул'isse. Kirjutasin Teile ka 3/VI.

Minu eluviis on Nelipühadel parimaks läinud: Mul on ühe vana naisterahva juures eriline tuba, mida küll ei või lukustada, aga uks on omaette. Nõnda ei vaja enam kõik (pesemine, riidesse panemine) teiste elanikute nähes teha. –

Meil on hirmus зacyxa ja жар. Asjata ootame vihma juba 2 nädalat. Sääsed ja pisikesed kärbsed (neist on 10 000 kohe valmis Teile peale tungida) teevad jalutuskäigud ebamugavaks. Maasikad õitsevad toredasti sel aastal, kuid зacyxa pärast ei ole oodata hääd saaki. Mustikad ei õitse veel.

Nagu Teile juba kirjutasin, ei ole meile lubatud enam Кемул'ist kaugele minna. Kahjuks, sest teistes külades olid mulle juba tuttavad ja sama saatuse isikud, kellega ma võisin juttu ajada.

Mu päev algab kell 5 hommikul ja lõpeb 9/10 õhtul. Palved, keele õppimine, botaanika ja zoologia lugemine, natuke aiatöö „wirtina“ abiks, jalutuskäigud, oma 'kööki' muretsemine täidavad terve päev.

Mu suurim kurbdus on ainult see, et ei või midagi hingede karjasena teha. Puudub iga kontakti võimalus sel alal. Need vähed, kellel on veel midagi ristiusust ülejäänud kardavad minuga ümberkäia ja on veendunud shismaatikud, Rooma vaenlased.

Kui kaua Jumal laseb mind veel nõnda? Oleks vähemalt teine meie preester siin!

In Te Domine speravi!

Veel kord tänan Teid ja isa T. teie armsa hoole eest! Tasugu Teile taevane Isa!

Tervisi kõigile sõpradele.

Teie vana onu HW.

He. v. 12. 1871

Armastad Tõed ja P. Taddemur

Ma loodan, et saite kätte minu
kirja 5/11, millega ma Teile aval-
dusin sinu tänu kahe toreda
kasti eest, mida ma sain kätte
5/11. Nii kaardil, mida Teie,
s. o. Beilikka, peapüha enne seda
minu kirjastale, Teie lubasite veel
saata üks kast Kummitõu, ja sõna väike
kast paavimõõn. Aga need
2 kasti seni ei tulnud ära, nii
et ma kardan, Teile luba ei antud?

— Muidas Teie elate, ja millega võite
seda Jumalat teenida veel sportlona? —
Minu elust pole ainult postu ja
Karmatõu. — Kae kogudus Kesk-
veel natuke, või veel harast arast,
või vähem? Mis kaal või kaalus

armast armastatud sead jultustab!
 On Teil karmalik, õiganeid ja drommide?
 On see tead mõned maitse all läinud?
 On Tarkus juha kõik sõlmed ära-
 koristatud? On Teil mõned sõbrad
 alikasti protsemita, bulgast?

Ma ei tea, ja tead ja vendedesol
 ille ja maitse. Teie viid ei hõlmatud
 midagi. Muud oleks mõel muudaks
 hõlmas teada saada et näe, on veel
 elus ja võivad mõnedki känd teha

Palun korjata mõille mõistkord,
 ja armad jätte jalgust sõltudes ja
 vaemus. Põhja Tead Tead, et
 võidate jalgust jätt sead ja jätt
 ja jätt armastades alana lõpmata
 kaardada.

Teie karmide vanade
 sõpradele

Teie karmidek vana sõber

HW.

Кемуль

12/VII

Armsad õed ja P. Taddeusz

Ma loodan, et saite kätte minu kirja 5/VI, millega ma Teile avaldasin suure tänu kahe toreda kasti eest, mida ma sain kätte 3/VI. Kuid kaardil, mida Teile, a. õde Belikova, paar päeva enne seda mulle kirjutasite, Teile lubasite veel saata üks kast kuivakuid, ja üks väike kast ravitsemiseabinõusi. Aga need 2 kasti seni ei tulnud siia, nii et ma kardan, Teile luba ei antud?

- Kuidas Teile elate, ja millega võite seal Jumalat teenida veel apostlitena? - Mina küll juba ainult palves ja kannatlikkuses. - Kas kogudus kasvab veel natuke, või seisab samal arvul, või väheneb? Mis keeles või keeltes armas ametivend seal jutlustab? On Teil korralik organist ja dwornik? On elu seal nüüd kallimaks läinud? On Tartus juba kõik varemmed ärakoristanud? On Patril mõned sõbrad ülikooli professorite hulgast?

Isast Robert ja Berard ja vendadest Utto ja Matern Teile vist ei kuulnud midagi. Muidu oleks mul suureks troostiks teada saada et nad on veel elus ja võivad midagi hääd teha.

Palun kirjutage mulle mõnikord. See annab jälle julgust üksilduses ja vaesuses. Aitku Issand Teidki, et võiksite julguses püsti seista ja Jesuse p. Südame armastuses ilma lõpmata kasvada.

Tervitusi kõikidele vanaile sõpradele.

Teie tänulik vana sõber

HW.

Kemur. Armas eie Selvitaja

15/VII

Sinua tänne Teile ja Wale T.
 selle ilusa paki eest, mida ma
 just ääna hommikul kätte sain.
 Väga meeldis mulle riis, mis sa
 siin hoiu asti sinu, ja kirsid
 ja õunad ja leib, mis leib. Kõik see
 — Ma ei ole ma teile üldse
 Kõik need "kõik" mulle üldse
 kalval kätte, minna kätte. Kõik
 need kätte kätte K. peale ja K.
 kätte peale. Ma tean, et sa
 võtad, saad ja kätte kätte
 mis on mulle veel Teie kätte, ja see
 on. Väga hea oli, ja see on
 Teie kätte peale, ma tean.

Ma tean Teie kätte peale

Teie kätte peale.

Кемуль

15/VII

Armas õde Salvatora

Suur tänu Teile ja Isale T. selle ilusa paki eest, mida ma just täna hommikul kätte sain. Väga meeldis mulle riis, mis on ni harva asi siin, ja kuivatud fruktid ja "last not least" komvekkid.

- Ma olin 2 nädalat üsna haige: "karfunkel"; tekkis mulle väga halval kohal, minu "hernia" küljel, nii et tema surus k. peale ja k. hernia peale. Ma tegin endale salvi vahast, vaigust ja kalamaksaõlist, mis oli mul veel Teie käest. Ja see aitas. Väga hea oli, et mul oli veel Teie käest palju marlit.

Ma palun Teie ja Isa eest. -

Teie tänulik P. HW.

1. VIII 1948

1/VIII 48

Kemylä

Ammas, austatud õde Belikova!
Juba nädal on möödunud sellest
kui ma sain kätte Teie hoidusest
saanud karti täis muinakuid ja
teiste asjadega (põhki, apelsinid, vatti,
kujutuspaber). Suure tänu andame!
Jest on nii leivaga hästi, sest
jään meie külales on juba peaaegu
otsas, ja mina ei pole veel jätetud.
- Oletan Teile juba enne minni
kirjutamis, kuid ilmselt olid - ja on
veel - nii pahad et keegi ei taha
põnest teid kinni hoidmist postini
minna. Viimane ja kulumine 29.12
Läks õigele sõbra kätte läbi min

Rõõmsalt, kait, et pidin oma magamis-
 kohast, lae all, ruttu ruttu loobuma.
 Eistumistis ahju peale. Aga kui kõmiskal
 puenaime hakkas kütma - ahjul on
 praod - pidin kasealt oma lekiid päästma.
 Teile praod, et nädi hakkaks põlema.
 Minid magan juba 3 ööd põigiti ahjul,
 viimast kühalt kühalt seina küljel, kuni
 praod ei ole. -

Me ostame ikka veel meie - inimestele -
 imelispaignasid teisele kohale.
 Rõõmsalt millega? see on mõistatus.
 Ma jätan kätte Isanda pühale
 Ettepanemisele. -

Loodan et saate kätte minu kirja
 12/VII. - Palun Teile Jumalalt
 julgust ja tootust. Tervist Teile J. ! -
 Kelle käes ma kindlasti heameelega
 millised olukorrad on Riias äärmiselt.
 Jumelagu! Teie lähedalt P. H.

1. VIII 1948

1/VIII 48

Кемуль

Armas, austatud õde Belikova!

Juba nädal on möödunud sellest kui ma sain kätte Teie heldusest suure kasti täis kuivikuid ja teiste asjadega (pildid, Agnus Dei, vatti, kirjutuspaber). Suur tänu südamest! Just on nüüd leivaga häda, sest jahu meie külades on juba peaagu otsas, ja uus villi pole veel pekstud.

- Oleksin Teile juba ennemini kirjutanud, kuid ilmad olid - ja on veel - nii pahad et keegi ei taha porist teed kuni Kemyr postini minna. Vihma ja külm! Igal tilkus öösel viletsa katuse läbi nii rikkalikult, et pidin oma magamiskohast, lae all, ruttu ruttu loobuma. Asusin siis ahju peale. Aga kui hommikul perenaine hakkas kütma - ahjul on praod - pidin ka sealt oma tekid päästma tule pärast, et nad ei hakkaks põlema. Nüüd magan juba 3 ööd põigiti ahjul, viimasel kitsal ribal seina küljel, kus praod ei ole.

Me ootame ikka veel meie - invaliidide - ümberpaigutamist teisele kohale. Kuhu? ja millega? see on mõistatus. Ma jätan kõik Issanda pühale Ettenägemisele. -

Loodan, et saite kätte mu kirja 12/VII. Palun Teile Jumalalt julgust ja troosti. Tervisid Isale T.! - Kelle käest ma kuulaksin heameelega millised olukorrad on Riias ülematele.

Jumalaga! Teie tänulik P. HW.

Henri Werlingi
breviaar

1 18. IX 1948

Konysse

18/IX 48

Arustatud, armas Tõde Belikova.

Ma kirjutasin Teile viimast korda 7^{al} augustil, tänades südamest ilusa pakki eest, mida ma Teie käest sain 7^{al} augustil. Ei saanud vastust mõnelt küsimeis, mida ma oma kirjas Teile panin, kardan et üks küsi Teie poolt läks kaduma.

Spetsiaalselt tahaksin Teile ja praegile P^{re}le anda, et ma olen sel septembrikuul Koko Korda (Põru) s selles ajas, et meie kassariikliku leiaksid mulle parajad lookohtu. Kuin ajata. Tõo, mis nendad mulle pakkusid, nõuaks minul et ma teeksin propaganda bolševistika literatuuri eest. Ja loo, mis mina neile pakkusin teha - arrangerida kabinet ^{katkestamist} ^{kolmanda} ^{teise} nende, karpovo o/pasobanud "suures majas" - ei meeldinud neile, viistiski see nõuaks natuke raha rohkem kui neil on. Ometi Põru, olgu si propaganda hanku on ka ainult suurt küla. Väga pool sellest raionist noma ei või midagi pakkuda. Ja et minu pärast kirjutade Molotoville (500000 elanikke), sellaks puudub neile Interessi: (Beliks ma preestri P.), ja vanake, võib olla leiaksid, midagi). Ja nõnda pean elada senist elu elama, palves ja kassategemises ennast ohverdades tsandele vaele vene rahva eest, oodates kas enne surma Jumal veel tahab midagi minult. - Tervist, pehile ja teistele sõpradele. - Minu ei armast Teid oma palveis. Teie vend Christosus M.

Кемуль
18/IX 48

Austatud, armas Õde Belikova.

Ma kirjutasin Teile viimast korda 9^{al} augustil, tänades südamest ilusa paki eest, mida ma Teie käest sain 7^{al} augustil. Ei saanud vastust mõnele küsimusele, mida ma oma kirjas Teile panin, kardan et üks kiri Teie poolt läks kaduma.

Igatahes tahaksin Teile ja paatrile T.^{le} teada anda, et ma olin sel septembrikuul kaks korda Фоки's, selles asjas, et meie 'начальники' leiaksid mulle parajal töökohta. Kuid asjata. Töö, mis nemad mulle pakkusid, nõuaks minult, et ma teeksin propaganda bolševistlike literatURI eest. Ja töö, mis mina neile pakkusin teha - arrangerida kabinet naturalne (kolleksioonid geologia, botanika, entomologia) nende "народово образования" suures majas - ei meeldinud neile, vististi see nõuaks natuke raha rohkem kui neil on. Ometi Фоки, olgugi propaganda tsentrum, on ka ainult suur küla. Väljaspool sellest raionist nemad ei või midagi pakkuda. Ja et minu pärast kirjutada Molotovisse (500 000 elanikku) selleks puudub neile "Interesse". (Poleks ma preester S.J. ja vanake, võib olla leiaksid nad midagi). Ja nõnda pean edasi senist elu elama, palves ja tasategemises ennast ohverdades Issandale vaese vene rahva eest, oodates kas enne surma Jumal veel tahab midagi minult. - Tervisid patrile ja teistele sõpradele. Mina ei unusta Teid oma palveis.

Teie vend Christuses HW.

1. X 1948

$$1/\Sigma 48$$

Кемулъ

1/X 48

Väga austatud armas õde

24^{al} IX sain juba kätte Teie kaardi 17/IX Tallinnast. Suur tänu! Ma soovin Teile õnne, et olete õdede eksamen' teinud. Andku Jumal et nüüd võite jälle midagi ametlikult hingede päästmiseks teha! Kes on see „onu Karl“ kellest kirjutate? Vist „Wassili“ Kas tema Prantsusmaalt võib teiega korrespondeerida? See on huvitav.

Mis minusse puutub, tuli eile otsus: Ümber kolida Кемул'isse (Мельничное'st, invalidite külast) See on hea. Siis olen postkontori ligidal. Tähendab aga ka, et talve läbi ei või veel oodata kojusaatmist.

Ma oleksin väga tänulik kui varsti mulle võiksite jälle pakki saata. Väga rõõmustaksin kui seal leiaksin: käärid, gummi arabicum, vitamiinpastille ja pisuke tšehislovaki sõnaraamatu.* Ma olen nimelt hakkanud Teilt enne saanut väikest piibli vene keelde ümbertõlkida. Aga vana testamendi osa juures, millest mul puuduvad kõik abinõud, ei saa ma läbi ilma sõnaraamatu. –

Aadres jääb siis senine.

Tervisi isale! Teie tänulik vana sõber HW.

*) ja natuke sõõgisooda

19. XI 1948

Kemylä

19/XI 48

Kallis öde,

16^{al} sain Teie kirja, ja eile ilusa
paki. Teie lämm südamest! Nagu näete
lisatud iimbrikke hühist, olite minna
nime unustanud, ja võib olla sellepärast
heli kui lahktohtuma ja liimiga jälle
kinnitkleepitud. Õnneks olin just Kerge'i
postkontoris kui ta pääsis siia, ja ametnik
andis mulle kätte, sunnes juba et oli minule
saadetud. — Väga huvitasid mind Teie teated
Teie ja isa töö kohta ja Läte kolleegide kohta!

Täiega oli väike õnnetus: Esimene kord
kuli mul ette, et Kerge varas avanes paki noaga,
allpoolt. Aga kui nuga lõi kas ubade ja
sukkide kottidesse ja nüst. voolas see välja,
kattis ja sisiski ja pani jälle kinni. Postiametnik
nägi koki kui pakk heli, ja kirjutas sellest akli.
Väga hea oli, et Teie kirja pakki sisse oli mul
juba tulnud, nii et võin konstateerida, et midagi
paremat seal ei puudus. Teie käusite, kas pakki
olaki heaena helid siia. Küll seni alati. Ja
Kala-kontor oli seal ka mitte korda.

Tõhki sõnasaamatuga on veel aega küllalt.
Ma lõpetasin nüüd, ilus aja ja pean sama
kuijos veel lehvima serve kuu. Tööpäev on nüüd
lühike. Ja kame võimalik on, et meid saadetakse
koju veel talvel 48/49, patun on oodata.

Kui jälle kirjutate emale, lisage ka minult

Arhitekti kinnit. Järsku Teie veel ühtkord Teie armu ole ja
pakuete. Mure ei unusta Teieki aga. Ma S. —

Alh.

Кемуль
19/XI 48

Kallis õde,

16^{al} sain Teie kirja, ja eile ilusa paki. Suur tänu südamest! Nagu näete lisatud ümbriku tükist, olite minu nime unustanud; ja võib olla sellepärast tuli kiri lahtitehtuna ja liimiga jälle kinnikleepituna. Õnneks olin just Кемул'i postkontoris kui ta pääsis siia, ja ametnik andis mulle kätte, tundes juba et oli minule saadetud. – Väga huvitasid mind Teie teated Teie ja isa töö kohta ja Läti koleegide kohta!

Pakiga oli väike õnnetus: Esimene kord tuli mul ette, et keegi varas avanes paki noaga, allpoolt. Aga kui nuga lõikas ubade ja suhkru kottidesse ja neist voolas osa välja, kartis ta siiski ja pani jälle kinni Postiametnik nägi seda kohe kui pakk tuli, ja kirjutas sellest akti. Väga hea oli, et Teie kirjast paki sisu oli mul juba tuntud, nii et võin konstateerida, et midagi paremat seal ei puudunud. Teie küsite, kas pakid alati tervena tulid siia. Küll seni alati. Ja kalakonserv oli seal ka mitu korda.

Tšehki sõnaraamatuga on veel aega küllalt. Ma lõpetasin nüüd 'Uue aja' ja pean tema küljes veel lihvima terve kuu! Tööpäev on nüüd lühike. Ja kuna võimalik on, et meid saadetakse koju, veel talvel 48/49, parem on oodata.

Kui jälle kirjutate emale, lisage ka minult südamlük tervitus. Täna Teid veel ükskord Teie armsa abi ja palvete eest. Mina ei unusta Teidki ega isa T.

HW.

3. II 1949

Keskküla

3/II 49

Kallis Jõe

30/I tulin sulle Teie ilus postk,

hästi kinni ja täis. Suis, suu. tänu!

Ma olen nüüd jüst oma eksistents

spiraali lõpetamas, ja süvendan

meie Jõeenda "vita gloriosa" sisse —

Nõnda ei tee mulle halvad ilmad

palju muret. Lumelehted on sel aastal

ihald. Lumelehtedega läbi peab rühast

majast teinud koberdama. Kuid

külma ei ole suu. Mõnikord tundub

tunne juba kevadiseks, ja varblaste ning

tihaste ja lepalinnud pinnased (enamp)

teevad juba kevad manöövreid. —

Eile oli mul mälestuspäev! 32

aastat sellest päevast, kui ma viimast

puhast profestitööd — meesha loovusteta

tehtisin teha. Palun Teid ja Pärti

minu ei meeldi, kui jõe post, kuni
kehtestatakse, et ole võimalik. Järgmine Teie Jõe.

Кемуль

3/II 49

Kallis õde!

30/I tuli mulle Teie ilus pakk, hästi kinni ja täis. Suur, suur tänu! Ma olen nüüd just oma exercitia spiritualia lõpetamas, ja süvendan meie Issanda "vita gloriosa" sisse. – Nõnda ei tee mulle halvad ilmad palju muret. Lumetormid on sel aastal vihased. Lumehangide läbi peab ühest majast teiseni koberdama. Kuid külm ei ole suur. Mõnikord tundub tuul juba kevadisena. Ja varblased ning tihased ja lepalinnud punased (снегиры) teevad juba kevad manöövrid. –

Eile oli mul mälestuspäev: 32 aastat sellest päevast, kui ma viimased pühad professtootused in nostra Societate tohtisin teha. Palun Teid ja Patri mind ei unustada altari ees, kui võib kord enam kirjavahetust ei ole võimalik.

Jumalaga Teie HW.

1. IX 1949

1949.16

1/IX 49

Olmsad-öö ja tee.

Uut sain juha jäle koru paki Teie
Käest. Täna Teie sünnimäel! Teie oskate
alati nii kaunistada ja mitmekesi asja
võlga valua, et juba paki tähtsusega
on muutuv. See kõik ilus vilt ja lindi-
plüüs tuli mulle väga heitlulemalt.
Ja siis veel õnnad ja vihkavõoni: oke
maailmused sin vaeses kudes. Ja nüi
Kas. Igen karmellid, mis mitte armud
lapsed vaid ka poastat vanale emale
on magusaks paustideks. —

Ma kirjutasin Teile 15 juulil, kui sain
nähte eelmise paki. Loodan, et keri tuli
Teie kätte. Kui Teil on võimalik, laske
minu probleemid jälle kuulda, kui kas
Teil küs käib. Ja kui kõik korrald
on ja emale, kordake minult ja tema
kannu ka. Arne Wastli.

Siis oli sin väga seep. Lõtkin juba

mees, mis on ainult 5 noorimist
oma kerkist sin Kiela - okeas.

Mündaga on julge siigis Kales. Kinn?
Korjan julge sammalt et seda kinnistada
ja talvel aknakest kinnipanna. Igal
oktoobri keskset tuleb sin harrilikult.

Siis. Ja siis tuleb see prime aeg, mil
14-17 hundi õpetavast ei või müüagi
leha kui vaid palvetada ~~et~~ magada.
Igal valgustusest on ainult pisut
palvetamine taht, ja kinnistada ei ole
õige palvetamine saada. - Kui oktoobri
keskel pool jälle muulle müüagi saada
võib, siis pange postkinnistat müügi
Korjainkinnistat püüde, kui võite.

Palun korjaga vanaid sõbraid
Teie imbruse. Ma jään nende, nagu
ka Teie eest, alati palvetamas.

Teie tänuvõlg on

M.

1. IX 1949

Кемуль

1/IX 49

Armsad õed ja Isa.

Eile sain juba jälle toreda paki Teie käest. Tänan teile südamest! Teie oskate alati nii kasulikke ja mitmekesi asju välja valida, et juba paki lahtitegemine on huvitav. See kord ilus vihk ja tindi- pliiats tuli mulle väga teretulemast. Ja siis veel õunad ja makarooni: otse maiustused siin vaeses külas. Ja need Hä...ogen karamellid, mis mitte ainult lastele vaid ka 70 aastat vanale onule on magusaks arstirohuks. –

Ma kirjutasin Teile 15. juulil, kui sain kätte eelmise paki. Loodan, et kiri tuli Teile kätte. Kui Teil on võimalik, laske mind juhtumisel jälle kuulda, kuidas Teil käsi käib. Ja kui kord kirjutate oma emale, tervitage minult ja tema kaudu ka onu Wassili.

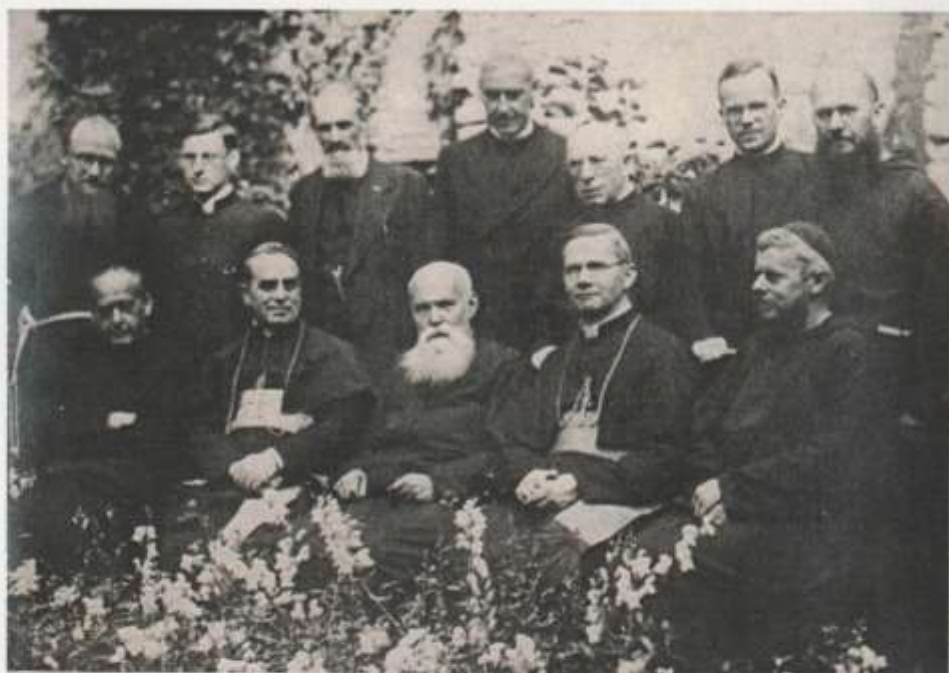
Suvi oli siin väga sooje. Läksin palju metsa, mis on ainult 5 minutit oma korterist siin küla-otsas.

Nüüd aga on juba sügis käes. Nüüd korjan juba sammalt, et seda kuivatada ja talvel aknakest kinnipanna. Sest oktoobri keskel tuleb siin harilikult lumi. Ja siis tuleb see pime aeg, mil 14–17 tundi ööpäevast ei või midagi teha kui vaid palvetada ehk magada. Sest valgustuseks on ainult pisuke petrooleumi taht, ja teine kord ei ole isegi petrooliumi saada. – Kui oktoobri teisel pool jälle mulle midagi saata võiksite, siis pange pooltosinat kõvad steariinküünlad juurde, kui võite.

Palun tervitage vanad sõbrad Teie ümbruses. Ma jään nende, nagu ka Teie eest, alati palvetamas.

Teie tänulik onu

HW

1. rida: Henri Werling, Antonino Arata, Feliks Wierczyński, Eduard Profitlich,
Berard Huber
2. rida: Zacharias Antonisse, Günter Johannes Stipa, Tadeus Kraus, Vassily Bourgeois,
Josef Kartte, Bruno Borucki, Robert Lenzbauer

Pühima Neitsi Maarja
Pärispatuta Saamise kirik
(Tartu katoliku kirik)
kuuekümnendatel aastatel,
vaade Jakobi mäe poolt

Tartu katoliku kirik,
vaade Veski tänava poolt

Tartu katoliku kiriku altariruum enne kuuekümnendaid aastaid

Tartu katoliku kiriku peaaltar
kuuekümnendatel

Tartu katoliku kiriku kõrvalaltar
(püha Joosepi altar) pärast
kuuekümnendaid aastaid

Piiskop Nicolaus (Mikołaj) Czarnecki CSsR (1884–1959) Tartu-külastus oli seotud paavsti poolt talle antud ülesandega leida võimalusi kreeka-katoliku (uniaadi) koguduste rajamiseks Ida-Eestis (Narva etc.). Johannes Paulus II kuulutas ta 2001. aastal õndsaks.

1. rida: Henri Werling, Nicolaus (Mikołaj) Czarnecki, Eduard Profitlich
 2. rida: Utto Danner, Tadeusz Kraus, Berard Huber, Robert Lenzbauer

Pildid ja kirjade originaalid Pühima Neitsi Maarja Pärispäeva Saamise Kongregatsiooni õdede arhiivist
 Pilt lk 37 Pühima Perekonna misjoniõdedelt, kaanepilt Riia kaputsiinlastelt.
 Kõik materjalid avaldatud omanike loal.